

บทคัดย่อ

รหัสโครงการ : RDG4220022

ชื่อโครงการ : การจัดการระบบการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลืองอย่างยั่งยืน โดยกลุ่มเกษตรกร

ชื่อนักวิจัย : ผศ.ทรงเชาว์ อินสมพันธ์ อ.กมล งามสมสุข และนส.แสงทิวา สุริยงค์

ในการดำเนินงานของโครงการวิจัยนี้แบ่งแยกเป็นสามส่วน คือ

1. งานวิจัยด้านวิธีการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลือง พร้อมกับการปลูกถั่วเหลืองในฤดูฝนและฤดูแล้ง ที่สามารถทำได้โดยเกษตรกร งานศึกษาวิธีและขั้นตอนในการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลืองโดยเกษตรกรเพื่อนำไปใช้ข้ามฤดูและการทดสอบเสถียรภาพของเมล็ดพันธุ์ เมื่อใช้ในการผลิตเมล็ดพันธุ์ต่อเนื่องโดยเกษตรกร
2. งานวิจัยด้านการจัดการ และจัดรูปองค์กรของเกษตรกรผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลือง ที่จะสามารถขยายให้มีความเป็นไปได้ทางธุรกิจและความยั่งยืนของระบบ
3. งานถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลืองระดับเกษตรกรและการจัดการต่างๆ ให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ของโครงการ “การยกระดับผลผลิตถั่วเหลืองและรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกถั่วเหลืองโดยการทดสอบในไร่นา”

งานวิจัยในส่วนแรกได้ดำเนินการร่วมกับเกษตรกร 3 ราย ที่บ้านร่องน้ำ ตำบลมะขามหลวง อำเภอสันป่าตอง และ 2 ราย ที่บ้านแสนคำ ตำบลทุ่งปี่ อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ โดยให้เกษตรกรแต่ละรายแบ่งพื้นที่จำนวน 1 ไร่ ทำการทดสอบการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลืองพร้อมกับการปลูกถั่วเหลืองของตนเอง โดยทำการทดสอบต่อเนื่องกัน 2 ปี ตั้งแต่เดือนธันวาคม 2542 เป็นต้นมา ให้เกษตรกรเป็นผู้จัดการปฏิบัติดูแลรักษาแปลงทดสอบการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลืองเอง ภายใต้คำแนะนำในการจัดการต่างๆจากนักวิจัย ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรที่ร่วมในโครงการสามารถทำการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลืองพร้อมกับการปลูกถั่วเหลืองได้ ถั่วเหลืองจากแปลงทดสอบการผลิตเมล็ดพันธุ์ให้ผลผลิตค่อนข้างสูงเป็นที่น่าพอใจ คือเกิน 300 กิโลกรัมต่อไร่ และเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลืองที่ผลิตได้มีคุณภาพในแง่ความงอกและความแข็งแรงที่สูง ปัจจัยหลักที่ยังเป็นข้อจำกัดในการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลืองในพื้นที่คือ การขาดแคลนเครื่องนวดที่เหมาะสมสำหรับการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลือง นอกจากนี้ผลจากการวิจัยยังพบว่าเกษตรกรยังมีความจำเป็นที่ต้องรักษาเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลืองที่เก็บเกี่ยวจากการปลูกในฤดูแล้งในเดือนเมษายน ไว้เป็นระยะเวลา 3-4 เดือน เพื่อไว้ใช้ปลูกในช่วงปลายฤดูฝนในราวกลางเดือนกรกฎาคมถึงสิงหาคม การเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลืองในช่วงระยะเวลาดังกล่าว โดยที่เมล็ดยังมีคุณภาพที่ดีสามารถทำได้โดยเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลืองในภาชนะที่ปิดสนิทเช่นถุงพลาสติกซ้อน 2 ชั้นปิดปากสนิทหรือถุงพลาสติกที่มีฝาปิดเพื่อป้องกันไม่ให้เมล็ดพันธุ์ถั่วเหลืองถ่ายเทความชื้นกับบรรยากาศภายนอก และยังพบว่าเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลืองที่เกษตรกรผลิตสามารถใช้ปลูกต่อเนื่องได้ โดยยังคงเสถียรภาพของเมล็ดพันธุ์ไว้ได้

ส่วนการวิจัยด้านการจัดรูปองค์กรของเกษตรกรผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลืองนั้นพบว่ารูปแบบขององค์กรของเกษตรกรผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลืองที่เหมาะสมนั้น ควรเริ่มจากกลุ่มเล็กๆ ที่มีความสนใจที่จะพัฒนาจากเกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียง แล้วค่อยๆ รวมกันเป็นกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลืองทางการค้าที่ใหญ่ขึ้นต่อไป อย่างไรก็ตามควรจะมีขั้นตอน การดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ในระยะแรกของการจัดตั้งควรมีหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยเหลือเป็นที่เล็งในการให้คำแนะนำปรึกษาและช่วยเหลืออย่างใกล้ชิดในด้านวิชาการ พัฒนากลุ่มและด้านการตลาด
2. ต้องมีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์อย่างถูกต้องเหมาะสมให้กับเกษตรกรในสมาชิกของกลุ่มเป็นประจำและต่อเนื่อง
3. ต้องมีการฝึกอบรมให้กับผู้นำกลุ่มอย่างต่อเนื่อง ในด้านการจัดทำบัญชี การตลาดและงบการเงิน
4. หน่วยงานที่เป็นที่เล็งต้องช่วยในการประสานงานเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มกับหน่วยงานหรือองค์กรอื่นๆตลอดจนภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการใช้เมล็ดพันธุ์ถั่วเหลือง เพื่อการขยายด้านตลาดต่อไป

สำหรับงานวิจัยในส่วนที่สามนั้นยังเป็นการขยายผลการวิจัยของ โครงการ ไปสู่พื้นที่เกษตรกรที่อำเภอวังเหนือร่วมกับนักวิจัยของโครงการยกระดับผลผลิตและรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกถั่วเหลือง โดยการทดสอบในไร่นา และกับทางสำนักงานเกษตรอำเภอวังเหนือเพื่อที่จะพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียงโดยได้ดำเนินกิจกรรมในลักษณะของการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการและติดตามผลตลอดฤดูปลูกให้กับเกษตรกรจำนวน 90 รายจาก 2 ตำบลในฤดูแล้งปี 2543/44

Abstract

The works of this projects were divided into three parts. There were

1. the studies on production of soybean seed by farmers in rainy and dry season, storage of soybean seed under farmers conditions and stability of farmer's soybean seed when using for consecutive seed production.
2. The management and organization of soybean seed producing groups which can extend to the soybean seed producing business and the stability of the soybean
3. The transfer of technology of soybean seed production by farmers to the famers group of the soybean Improvement THROUGH ON-FARM TESTING Project at Wang Nuea District Lampang Province.

The works of the first part were conducted with 3 farmers at Ban Rong Nam, Tambol Makam Luang Amphoe San Pa Tong and farmers at Ban San Kam, Tambol Tung Pee, Amphoe Mae Wang Chiang Mai Province. In the work all farmers were use the area of one rai for producing soybean seed for 2 years starting from December 1999. The management of the soybean seed production plots were done by the farmers under the supervision of the researchers. The results indicated that the participated farmers had ability to produce soybean seed at the same period of their production. The soybean from the seed production plots gave relatively high yield of about 300 kg/rai. And the soybean seed produced also had high qualities interms of germination and vigor. However, there was a constrained factors for such production which was unavailable of the appropriate threshing machine in the area. Apart from that it was also found that it was necessary for soybean growers to store soybean seed which harvested from the dry season in April at least 3-4 months for growing in late rainy season in mid July to mid August. Storage of soybean seed in sealed container's such as plastic bags, or plastic tanks which could protect the moisture transferring between the seed and atmosphere could keep high quality soybean seed. The works from the second part indicated that at first the appropriate soybean seed producing group should establish from the small group of the soybean growers who interest in soybean seed production. The seed produced may use for growing among themselves or selling to near by farmers. After that they can extend to larger group. However, for improving of the group some operating processes should be done, These processes are

1. At the first establish the group should have some concerned organizations to advise about the production technology, the group development and marketing.
2. Should have the training and the practical of the appropriate technology of soybean seed production for the members of the group.
3. Should have the consecutive training and practical about the account, marketing and the balance of the budget for the leader of the group.

4. The concerned organization should help the group in coordinating with others groups, other organizations private sectors which are the soybean seed users for the market expansion.

The third parts of the project was the extension of the research results to the farmers group of the Soybean Improvement THROUGH ON-FARM TESTING Project at Wang Nuea District Lampang Province. The main objective of this work was to improve the farmers from soybean growers to be the soybean seed producers. The activity done was the workshop and training to go farmers from two Tambols in dry season of the growing year of 2000/2001.